

2020 m. kovo 25 d.
ESMA32-63-951

PRANEŠIMAS

Su COVID-19 protrūkiu susijęs poveikis apskaitai skaičiuojant tikėtinus kredito nuostolius pagal 9-ąjį TFAS

Šį pranešimą Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA) skelbia siekdama paskatinti Europos Sąjungoje (ES) nuosekliai taikyti tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (TFAS) ir kad būtų išvengta skirtumų taikant 9-ąjį TFAS „Finansinės priemonės“ konkrečiomis su COVID-19 protrūkiu susijusiomis aplinkybėmis. Šiame pranešime visų pirma aptariama priemonių, kurių nacionalinės vyriausybės ir ES institucijos ėmėsi arba kurias jos pasiūlė įgyvendinti, siekdamas sumažinti neigiamą sisteminių COVID-19 poveikį ekonomikai, įtaka apskaitai.

ESMA nuomone, tam tikrais principais grindžiamu 9-uoju TFAS užtikrinta pakankamai galimybių tinkamai prisitaikyti, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, kurias lemia COVID-19 protrūkis, ir į atitinkamas viešos politikos priemones. Emitentai ir jų auditoriai turėtų deramai atsižvelgti į šį pranešimą. ESMA toliau stebės, kaip emitentai taiko 9-ąjį TFAS, ypač priimdami sprendimus dabartinėmis aplinkybėmis.

Nors šiame pranešime aptariami tik finansinės atskaitomybės aspektai, ESMA derino savo veiksmus su Europos bankininkystės institucija (EBI), kuri 2020 m. kovo 25 d. paskelbė [pranešimą](#) dėl riziką ribojančios sistemos atsižvelgiant į su COVID-19 susijusias priemones. Abu pranešimai yra nuoseklūs finansinės atskaitomybės klausimais. Be to, prieš paskelbdama šį pranešimą, ESMA aktyviai bendradarbiavo su Europos Komisijos tarnybomis, siekdama suderinti atsakomuosius veiksmus šioje srityje. Daugiau informacijos apie finansinių ataskaitų auditą su COVID-19 susijusiomis aplinkybėmis pateikta 2020 m. kovo 25 d. Europos audito priežiūros įstaigų komiteto (CEAOB) paskelbtame [pranešime](#).

Bendroji informacija

Atsižvelgdamos į visame pasaulyje plintantį COVID-19, Europos valstybių vyriausybės ėmėsi ir toliau imasi įvairių priemonių, kad užkirstų kelią viruso plitimui, taip pat įgyvendina ekonominės paramos ir pagalbos priemones, kuriomis siekia mažinti ekonominius šio protrūkio padarinius asmenims, namų ūkiams ir įmonėms. Tokios pagalbos priemonės – tai, be kita ko, paskolų gražinimo moratoriumai, susitarimai dėl kredito limitų sąskaitoje ir antrinė hipoteka, paskolų garantijos ir kitų formų verslo parama, skirta individualioms įmonėms arba konkrečioms pramonės sektoriams (teikiama, pvz., likvidumo užtikrinimo tikslais).

ESMA taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad emitentai, atsižvelgdami į dėl COVID-19 susiklosčiusias aplinkybes, gali savanoriškai teikti tam tikras priemones paskolų gavėjams. Tai gali būti pinigų srautų persvarstymai, perkėlimai arba perskirstymai, kurie gali turėti

poveikį tų pinigų srautų grynajai dabartinei vertei arba neturėti tokio poveikio.

Nors tokia pagalba gali būti teikiama įvairių priemonių forma, emitentai turėtų atidžiai apsvarstyti susijusį poveikį finansinei atskaitomybei, ypač atsižvelgiant į 9-ojo TFAS reikalavimus.

Vertinant tokį poveikį, būtina įvertinti konkrečias sąlygas ir aplinkybes, kurios suteikia galimybę emitentams atskirti priemones, turinčias poveikį kredito rizikai per tikėtiną finansinio turto galiojimo laikotarpį, nuo priemonių, skirtų panaikinti laikinus paskolų gavėjų likvidumo apribojimus. Todėl ESMA skelbia šį pranešimą, siekdama aptarti konkrečius aspektus, susijusius su 9-ojo TFAS taikymu tokiomis aplinkybėmis, teikiant informaciją, kurią Europos emitentai turi periodiškai skelbti.

Poveikis apskaitai

Apskaita dėl pakeitimų, kuriuos lemia įgyvendinamos paramos priemonės

ESMA mano, kad emitentai turėtų atidžiai įvertinti ekonominės paramos ir pagalbos priemonių poveikį pripažintoms finansinėms priemonėms ir jų sąlygoms, t. y., be kita ko, reikėtų įvertinti, ar dėl tokių priemonių nesikeičia finansinis turtas ir ar atitinkami pakeitimai nelemia jo pripažinimo nutraukimo.

Kadangi 9-ajame TFAS nepateikta konkrečių gairių, emitentai kuria savo apskaitos politiką, vadovaudamiesi 8-ojo tarptautinio apskaitos standarto (TAS) „Apskaitos politika, apskaitinių įvertinimų politika ir klaidos“¹ ir 9-ojo TFAS principais. Ar pripažinimas nutraukiamas, nustatoma atsižvelgiant į tai, ar priemonės sąlygų pakeitimas yra esminis, ar ne.

ESMA atkreipia dėmesį į tai, kad toks vertinimas turėtų apimti tiek kokybinius, tiek kiekybinius kriterijus ir kad, ypač atsižvelgiant į esamą padėtį, dėl jo gali reikėti priimti reikšmingą sprendimą. Atsižvelgdama į dabartines aplinkybes, ESMA laikosi nuomonės, kad, jeigu paramos priemonės laikinai pagelbėja nuo COVID-19 protrūkio nukentėjusiems paskolų gavėjams ir pakeitimas neturi reikšmingo poveikio grynajai ekonominei paskolos vertei, pakeitimas veikiausiai nebus laikomas esminiu.

ESMA taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad emitentai turi atskleisti i) savo apskaitos politiką, kuria vadovaudamiesi jie nustato, ar pakeitimas yra reikšmingas, jeigu tai yra svarbu finansinių ataskaitų supratimui, ir ii) priimtus sprendimus, turinčius didžiausią įtaką jų finansinėse ataskaitose pripažintoms sumoms. Toliau išdėstyti aspektai ypač svarbūs tais atvejais, kai finansinio turto pripažinimas nenutraukiamas.

Reikšmingo kredito rizikos padidėjimo (RKRP) vertinimas

---

¹ Kaip nurodyta 2012 m rugsėjo mėn. TFAS aiškinimo komiteto sprendimų santraukoje, pagal darbotvarkę priimtame sprendime dėl finansinio priemonių pripažinimo nutraukimo dėl pakeitimo.

Pagal 9-ąjį TFAS emitentai privalo kiekvieną finansinių ataskaitų datą įvertinti, ar nuo pirminio pripažinimo reikšmingai padidėjo finansinės priemonės kredito rizika. ESMA pabrėžia, kad RKRP vertinimas yra holistinis keleto kiekybinių ir kokybinių rodiklių vertinimas (9-ojo TFAS B5.5.17 punktą) ir turėtų apimti įsipareigojimų neįvykdymo galiojimo laikotarpiu, t. y. per visą tikėtiną priemonės galiojimo laikotarpį, rizikos pasikeitimus.

ESMA taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad daugelis vyriausybių rengia ekonominės pagalbos nukentėjusioms įmonėms arba pramonės sektoriams programas. Nors savo forma šios paramos programos skiriasi viena nuo kitos, ESMA nuomone, atsižvelgiant į tai, kad šios programos skirtos sumažinti neigiamą COVID-19 poveikį ir susijusius ekonominius padarinius, tais atvejais, kai šios paramos programos turi poveikį (t. y. ją sumažina) finansinės priemonės įsipareigojimų neįvykdymo galiojimo laikotarpiu rizikai, į jas reikėtų atsižvelgti vertinant tos finansinės priemonės RKRP.

Visų pirma, ESMA atkreipia dėmesį į tai, kad COVID-19 protrūkio aplinkybėmis įgyvendinamos priemonės, kuriomis suteikiama galimybė arba skatinama sustabdyti ar atidėti mokėjimus arba dėl kurių būtina imtis tokių veiksmų, neturėtų būti savaime vertinamos kaip turinčios vienareikšmį poveikį paskolos RKRP vertinimui. Todėl tokiomis aplinkybėmis moratoriumas neturėtų būti savaime vertinamas kaip veiksnys, dėl kurio automatiškai turi būti atliktas RKRP vertinimas. ESMA norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, atliekant RKRP vertinimą, būtina atlikti sąlygų, kuriomis šios priemonės įgyvendinamos, analizę.

ESMA pažymi, kad jei ne per didelėmis išlaidomis ar pastangomis galima gauti pagrįstos ir patvirtinamos į ateitį orientuotos informacijos, nustatydamas, ar kredito rizika nuo pirminio pripažinimo reikšmingai padidėjo, ūkio subjektas negali remtis tik informacija apie pradelstus mokėjimus (9-ojo TFAS 5.5.11 punktą). Tačiau pabrėžiama, kad prielaidą, jog ilgiau nei 30 dienų pradelstas mokėjimo įsipareigojimų vykdymas patvirtina reikšmingą kredito rizikos padidėjimą taikant 9-ąjį TFAS, galima atmesti (9-ojo TFAS B5.5.20 punktą). ESMA primena emitentams, kad būtina gerai apsvarstyti, ar konkrečias aplinkybes, susijusias su COVID-19 protrūkiu ir tam tikrais atvejais teikiamomis ekonominės paramos bei pagalbos priemonėmis, galima vertinti kaip pakankamą pagrindą, norint paneigti šią prielaidą ir pateikti sprendimą šiuo klausimu.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, jeigu emitentams kyla sunkumų nustatant COVID-19 poveikį kiekvienai priemonei, jiems gali tekti atlikti bendrą vertinimą (t. y. įvertinti poveikį finansinių priemonių grupei ar pogrupiui) (9-ojo TFAS B5.5.1–B5.5.5 punktai). Standarte taip pat pateikiami du pavyzdžiai (9-asis TFAS, IE38 ir IE39), kaip įgyvendinti tokį bendrą etapo nustatymo vertinimą.

Be to, ESMA atkreipia dėmesį į tai, kad, kai emitentai teikia pagalbos (restruktūrizavimo) priemonės paskolų gavėjams, šias priemones reikėtų analizuoti atsižvelgiant į visus faktus ir aplinkybes, kad būtų galima atskirti, pvz., ar finansinės priemonės kredito rizika reikšmingai padidėjo, ar paskolos gavėjas tik patiria laikinus likvidumo apribojimus ir kredito rizika

reikšmingai nepadidėjo.

Tikėtinų kredito nuostolių įvertinimas

Taikydami tikėtinų kredito nuostolių (TKN) pagal 9-ajame TFAS nustatytą modelį tikėtinus kredito nuostolius ir į ateitį orientuotą informaciją emitentai turi vertinti atsižvelgdami į „nešališką ir atsižvelgiant į tikimybę apskaičiuotą sumą, nustatytą įvertinus įvairius galimus rezultatus“, taip pat atsižvelgdami į „pagrįstą ir patvirtinamą ne per didelėmis išlaidomis ar pastangomis galimą gauti informaciją finansinių ataskaitų datą apie praeities įvykius, dabartines sąlygas ir būsimų ekonominių sąlygų prognozes“ (9-ojo TFAS 5.5.17 punktas).

Emitentai turėti įvertinti, kokį poveikį, be kitų faktų, didelis neaiškumas ir bet kokie netikėti trumpalaikių ekonomikos perspektyvų pokyčiai gali turėti per visą tikėtiną tos finansinės priemonės galiojimo laikotarpį. Tokie vertinimai neatsiejami nuo 9-ajame TFAS nustatyto TKN modelio veikimo ir ESMA atkreipia dėmesį į tai, kad šiame standarte nenumatyta jokie automatinio mechanizmo, pagal kurį būtų galima nustatyti, kokį poveikį tokie atitinkamų aplinkybių lemiami veiksniai turėtų sudarant atidėjinius paskolų nuostoliams padengti. Visų pirma, atsižvelgiant į dabartinėmis aplinkybėmis prieinamą negausią patikimą informaciją, emitentams bus sunku parengti pagrįstas ir patvirtinamas trumpalaikes ekonomines prognozes.

Atsižvelgdama į tai, ESMA atkreipia dėmesį į priežiūros priemones, kurių, reaguodamas į koronavirusą, šioje srityje ėmėsi Europos Centrinis Bankas (ECB)² (t. y. į rekomendaciją, kad, atsižvelgdami į dėl COVID-19 protrūkio susiklosčiusią neaiškią padėtį, TFAS nustatytoje sistemoje emitentai turėtų daugiau reikšmės teikti ilgalaikėms stabilioms perspektyvoms, pagrįstoms ankstesne patirtimi, ir atsižvelgti į valdžios institucijų suteiktas pagalbos priemones, pvz., mokėjimų moratoriumus).

Galiausiai, ESMA nuomone, rengdami prognozes, emitentai turėtų atsižvelgti į šio ekonominio sukrėtimo pobūdį (t. y. ar tikimasi, kad COVID-19 poveikis bus trumpalaikis, ar ne) ir įvertinti poveikį, kurį ekonominės paramos ir pagalbos priemonės (įskaitant skolų moratoriumus) turės kredito rizikai per tikėtiną priemonių galiojimo laikotarpį; be kita ko, priklausomai nuo priemonių termino, tai apima ilgesnio laikotarpio įverčius.

Valstybės garantijos dėl emitentų pozicijų

Valstybės narės taip pat numato teikti valstybės garantijas dėl emitentų pozicijų. Šios priemonės gali skirtis tam tikrais aspektais, bet visos jos turi bendrą bruožą – jos užtikrina dalies arba visos su finansinėmis priemonėmis, kurioms padarytas tam tikras poveikis, susijusios sumos atgavimą.

ESMA atkreipia dėmesį į tai, kad, atliekant RKR vertinimą, visas dėmesys sutelkiamas į įsipareigojimų neįvykdymo finansinės priemonės galiojimo laikotarpiu rizikos pasikeitimus,

---

² https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200320_FAQs~a4ac38e3ef.en.html.

palyginti su tokia rizika pirminio pripažinimo metu, nesvarbu, ar numatoma, kad nuostoliai bus pripažinti, ar ne. Tai reiškia, kad nei užstato vertė, nei jokios garantijos suteikimas neturi įtakos RKRP vertinimui.

Vis dėlto ESMA atkreipia dėmesį į tai, kad tokie kredito vertės didinimai gali turėti poveikį pačiam tikėtinų kredito nuostolių vertinimui, priklausomai nuo to, ar jie laikomi neatskiriama sutarties sąlygų dalimi, ar ne, ir ar emitentas juos atskirai pripažino³. Vertindamas tikėtinus kredito nuostolius, emitentas turėtų atsižvelgti į pinigų srautus, atsiradusius realizavus užstatą ir dėl kredito vertės didinimo, kurie yra i) neatskiriama paskolos sutarties sąlygų dalis ir ii) nėra atskirai pripažinti (9-ojo TFAS B5.5.55 punktas). ESMA taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad 2015 m. gruodžio mėn. Pereinamojo laikotarpio išteklių grupė poveikio finansinėms priemonėms klausimais⁴ pareiškė, jog į tikėtinų kredito nuostolių vertinimą turėtų būti įtraukti ne tik tie kredito vertės didinimai, kurie yra aiškiai numatyti sutarties sąlygose. Tai taikytina visų pirma tais atvejais, kai valstybės garantija teikiama kartu su plačiai taikomais *ex-lege* skolos moratoriumais arba ekonominės paramos ir pagalbos priemonėmis.

ESMA laikosi nuomonės, kad dėl vertinimo, ar valstybės garantiją galima laikyti neatskiriama sutarties sąlygų dalimi, ar ne, gali reikėti priimti atitinkamą sprendimą. ESMA atkreipia dėmesį į tai, kad svarbu, jog su tokiais sprendimais susijusi informacija (kiek jie yra reikšmingi) būtų aiškiai pateikta finansinėse ataskaitose.

Skaidrumas

ESMA norėtų pabrėžti, kad, siekiant įvykdyti 7-ojo TFAS „Finansinės priemonės. Atskleidimas“ reikalavimus, svarbu pateikti visą su faktiniu ir galimu COVID-19 poveikiu susijusią informaciją, kurią būtina atskleisti. Visų pirma atskleidžiama informacija turi suteikti galimybę finansinių ataskaitų vartotojams įvertinti į apskaitą įtrauktus tikėtinus kredito nuostolius ir suprasti juos vertinant padarytas prielaidas bei sprendimus. Be kita ko, tai apima priimtus sprendimus dėl COVID-19 ir susijusių paramos priemonių poveikio įskaičiavimo vertinant RKRP ir tikėtinus kredito nuostolius, taip pat į ateitį orientuotos informacijos naudojimą.

Dėl tarpinių finansinių ataskaitų (kadangi jose pateikiama naujausia informacija, susijusi su paskutinėmis metinėmis finansinėmis ataskaitomis) (34-ojo TAS 6 punktas) ESMA laikosi nuomonės, kad, atsižvelgiant į pastarojo laikotarpio ekonomikos pokyčių mastą, tarpinėse finansinėse ataskaitose turi būti atskleista pakankamai informacijos, kad investuotojai suprastų reikšmingus įvykius ir sandorius, įvykusius nuo metinio finansinio ataskaitinio laikotarpio pabaigos (34-ojo TAS 15B ir 16A punktai).

Be to, atsižvelgdama į 7-ojo TFAS ir 1-ojo TAS „Finansinių ataskaitų pateikimas“ reikalavimus, ESMA laikosi nuomonės, kad emitentai turėtų pateikti bet kokią papildomą

³ 2019 m. kovo mėn. TFAS aiškinimo komiteto posėdis.

⁴ Laikinoji grupė, kurią įsteigė Tarptautinių apskaitos standartų valdyba (TASV), siekdama, iki įsigaliojant 9-ajam TFAS „Finansinės priemonės“, padėti įgyvendinti jame nustatytus reikalavimus, susijusius su tikėtiniais kredito nuostoliais.

informaciją, kad finansinių ataskaitų naudotojai galėtų suprasti, kokią bendrą poveikį COVID-19 turėjo emitento finansinei būklei ir veiklos rodikliams. Tai ypač svarbu tose srityse, kuriose pagal TFAS reikia taikyti reikšmingus vertinimus, kurie gali apimti ir kitas finansinės atskaitomybės sritis.

ESMA primena emitentams, kad savo valdymo ataskaitose jie turėtų atskleisti informaciją apie pagrindines rizikas ir neaiškumus, kurių jiems kilo dėl COVID-19 protrūkio.

Galiausiai ESMA primena emitentams, kad, vadovaudamiesi Piktnaudžiavimo rinka reglamente nustatytais skaidrumo įpareigojimais, jie privalo kuo skubiau atskleisti bet kokią tiesiogiai susijusią reikšmingą informaciją apie COVID-19 poveikį jų pagrindiniams finansinės veiklos rodikliams, sudarytomis prognozėms arba finansinei padėčiai.